

فی ۱۴ شوال سنہ ۳۲۶ و فی ۲۷ تشرین اول سنہ ۳۲۴

جمعیت علمیہ اسلامیہ ناک ناشر افکار پور

مدیر مسئول

محمد فطین

سر محرر

فانچ مجیز درس عام لرنڈن

مصطفیٰ صبری

صاحب امتیاز

فانچ مجیز درس عام لرنڈن

شہری احمد افندی

مندرجات

لیال اسبقہ طائف	دین اسلامہ ہدف مناقشہ اولان مسائل . . . مصطفیٰ صبری
بابل، شہزادہ خلیل ادیب	سیاست مدینہ کوچوگ جدی
— — — — —	تأسف سید
شریف عبدالہ یاشا و شریف حسین یاشا	قطرات حقیقت احمد قداد
برندای احترام محمد صدق	ہمت بعد الموت حسین حازم
امتنہ داخلہ شرکتی	ادبیات
زبدہ سیاسیات	امام اعظم عارف

نسخہ سی ۵۰ پارہ در

ممالک اجنبیہ ایچون	ابونہ اجرتی	استانبول ایچون
۱۸ فرانک	ولایات ایچون	برسنلک ۷۵ غروش
» ۹۰۰	۸۵ غروش	الق آبلنی ۴۰ »
	» ۴۰	

درج ایڈلیان اوراق اعادہ اولنماز

قارئین مرزہ :

اکثر مقالانہ آیات کریمہ واحادیث نبویہ درج ایڈلش بولندہ فی نظر اعتبارہ آلتہرق رعایتسزلکدہ بولنلاماسی
رجا اولنور .

دینی ، ادبی ، سیاسی ، فنی بازار ایرتسی کونلری نشر اولتور هفته لک غزته در

دین اسلامده هدف مناقشه اولان مسائل

مقدم

(یکن نهنه مردد مابعد)

هرهانی برطالاب ، مطلوبی ومطلوبنک موضوعی حقیقه طانیق و اوکا کوره برخط مساعی تعقیب ایلنک لزومنک اهمیت فوق العاده سی عرض ایدرکن خاطر مه بر مسئله مهمه کلدی که او مسئله عائد اولان فکر مخصوصه کده بومقامده درجی مناسبتدن خالی عد اولماز ظن ایدرم .

ازمنه اخیرده بعض ارباب دقتک قرآن کریمدن برطاقم حقایق نیه استخراجنه موفق اولدقلری معلومدر .

بومابده ، علماء هیئجه الک صوک قبول ایدیان نظریهیه موافق اولمق اوزره (والشمس تجری لمستقر لها) قول شریفنک ، استقرار شمسه و دوران ارضه دال اولمی فکری بیوک برادچیزک آفیشلرینه وبعض علمامزک تصدیقه مظهر اولمشدر .

مقرون بولندینی حسن نیت نسبتده قرآنه بر حسن خدمت دیمک اولان بوکجی تدقیقات ، مساعی مشکوره دن اولقله برابر مفسرلک عالنده دخی نظریات حاضره قتییه یارایمق احتیاجی طرزنده بروقتدن بری بزده نأسس ایدن بر فکرک سائقه تحریرسیله مال بولش کبی ایکیده برده بوآینک قابلیت دلالتندن استفادهیه شتاب ایدیلدیکی درجهده مسئله حائز اهمیت دکلدر . چونکه (لمستقر)

وت طبع لزوم و حق حقه تقدیرات عظیمه صرف
واندل بیورلر ولکن فلان دوامک فلان خستک
حقنه قطع تأثیر بی بی تمهد بیورمازلردی . چونکه
بیغمیر . حکیم ایدی ، طیب دکل ایدی . [۱]

نته کم جرم قرده کوریلن تبدلاتک اسبابنه دایر
کندیسنه ایراد ایدیلن و علم هیته عائد اولدینی جفته
تعلیمات دینه احتیاجنده بولسان بر قوم ایچون خارج
صدد صاییلان بر سؤالک جبرانی تبدل ایله جواب
وبراسی خصوصنده کی تلقینات الهیه [۲] بوراده عرض
ایتمک ایستدیکمز مقصدمنی یک کورل ایضاح ایدیه یله جک
موادندور . اما کله لم : بیغمیرمن اقدمن ، بومسئله یی ،
حرم قرک اسباب تبدل ییلیری ایدی ؟ بیلیمز ایدی ؟
[حسارتیم - مذور کورولسون] هر ایکی احتمالک نه
احتمق وار ؟ اگر شب معراج کی اوقات تجلیده بتون
کاشانک کندیسنه عرض مشکسوفیت ایستدیکم اشناده
بومسئله یی نه نظر التفاه لایق کوردیسه بیلردی . دها
طوغریسی جناب بیغمیر اقدمن ، واجب تعالی
حضر تیرینک کندیسنه بیلدیردیک شیلری بیلیرلر
وماعداسنی بیلیمزلردی . (قل لا قول لکم غدی خزائن
الله ولا علم الغیب ولا قولانی ملک ان اتبع الامایوحی
الی) نظم جلیلی ده بو کا شاهدور .

[۱] فضائل یسریه دن معدود اولان بره قصدک حصوانی
تأمینا ، ملا مساواک استعنا فنده کی مقصد عالی نظافت ضمنتده
کوستیلن فوائد قطعه ییحه بو بایده بر موقع استئنا تشکیل
ایدور .

[۲] (ویدیلونک عن الالهة قل هی موابت فلانس والحق)
حیث ذیشان سکا هالالردن ، یعنی هر آئی اولنده هلاک غایت
ایضه رشکدن باشلاهرق تدریجاً بیومسی وصورکه بته تدریجاً
کوجولسی اسبابندن صور بیورلر : سن اولنره ، اسبابدن
سؤال ایستکلری حالد بلاغته ، اسلوب حکم تعبیر اولنان
ملک بدینی داخلنده اداره کلام ایدرک تحولات مذکورده
انسانلره وبلخاصه مسلمانلره عائد اولان فوائد توفیقیه سندن
بخشله جواب ورر ؛ و بوضوئله طرز سؤالیرینک تابع اولدینفی
کندیلرینه افهام ایتمش اول .

افظ شریفنده لامی (فی) معنانه حل ایتمک [۱] کی
— ولوقواعد عربیه یک مساعد اولدینی — برکلفی
اختیاره نه مجوریت وارد ؟ بوکلفت ، قرآنی فته توفیق
ایچون ایسه فته موافقت قرآن حقنده بر شرف اوله ماز
و قرآن ، فته موافقت احتیاجندن ده ، بر فن کتانی اولق
درجه سندن ده عالدیر . قرآن ، فنوندن کله جک شرفه
محتاج اولدینی کی بو سوزمندن ده فنونه حقارت معناسی
چیقاربلاغه راضی اولمام . بن ، فنونی کندیمزده کورمک
ایسترمه ، قرآنده آرمق طرفداری دکل .

قرآنک سابق تیدانی باشقه شیلردور . او ، انسانلرک
قوانین اجتماعیه یی ، مدنیته یی ، مدلتی ، سیاستی ، اخلاقی ،
غرضدن ، عوضدن تکلفدن ، ساحجیدن عاری اولدق
اک جلدی ، اک تزیه ، اک ساده ، اک عمومی رسوئله
تنظیم ایلر . قرآن مدنیتک غایتی ، اوروپا مدنیته کی
اکنجه یی ، بی هوده آلایشه ، بی سود متابعه ، احتراصات
خودکامانه شهوات نفسانییه چیقماز ؛ سعادت دارینه
منتهی اولور . قرآن ، انسانه انسانانی اوکوره دیر ؛ تعلیم
ممالی ایدر ؛ امراض جسمانیه دن زیاده امراض روحانییه
چاره ساز اولور .

آمک ایچوندور که قرآن ، منشوره شانی اولان
بی آخر الزمان امور دنیویه ، مثلا امحان طرفندن
وقوع بولان استفسارات صحیه قارشو ویردیک حوابلرک
مطابق نبوت نقطه سندن ویرلمش جوابلر اولوب قومی
آر سندن مرعی تدابیر قیلندن اولدینفی نهجا [۲]
(اتم اعلم بامر دنیا کم) کی و (نحن امة امیه لانکتب
ولا نحسب) کی اعترافات حقه کوبانه دن چکیمزلردی .

[۱] بوتوجیه ، (اقم الصلوة لادلک الشمس) نظم جلیلنده
اولدینی اوزره لام توفیقیه حل ایتمکدن باشقه در . چونکه
لام توفیقیه احتماله کوره آیتک معناسی ، تفهیرلده بیان
ایدیلدیک وجهه اولوب ظن اولدینفی کی دکدر .

[۲] شوتجیه ، طب نبوی نامی آلتنده طویلان و صابا
حقنه غایت سالم بر فکر اعطا ایدیه بیلیر .

اهمیتی یوقدر ، چونکه رقیقت نه کشف التمسك ، کاشفی مرتبه نبوته ارتقا ایتمدیرمک خوارقیدن معدود اولیه یعنی کبی بونی ، کندیلرینه مبعوث اولدینی قومک ایجریسندن آز چوق قنون ایله اشتغال اندلر تقدیر ایلمیلیر . بریفه برك ابراز ایده جسی معجزات ایسه هرکسک انظار دقتی جاب ایده جک ، هرکس اوزرنده تأثیرینی کوسترمه جک شیلر اولمالیدر .

على الخصوص قرآنك اثنای نزولنده قوم عرب یالکنز اسان وبلاغتجه هیچ برملتك واصل اوله مدینی دوره رفیده نولبورلری . بناعلیه بوساطت سخناسازنك ، بودارات بلاغتك براکایل تفوق حکمنده بولان قرآن کریمک لک زیاده نکات اعجازینه دقت ایلمک وهرشیته ترجیحاً اوقفه نظر دن تلتی اولنقی اقتضا ایدر . [۱]

مثلاً مباحثه غه اولان آیت کریمه لام فی معنائه حمل ایدیلمسه بیله شمسک مستقرنده جربانی ، تعیین بیوریلان خطوط حرکتی شایرمامسی و شهره اطراد وانتظامندن آیرلهمامسی دیمک اولمالیدر . چونکه لامه فی معنای ویریلدیکی حلاله ینه (جریان) تعبیرندن متبادر اولان معنی بونی موجیدر . کذلک (لامستقرها) قرآنی ده قرائت متعارفیه ویریله جک معنای حقننده آز چوق بر فکر ویرمیلیر . صوکره آیتک مایه مدنده کان (لا الشمس یبغی لها ان تدرك القمر) و (کل فی فلك یسبحون) قول شریفلری یوقاریندن استخراج اولنقی

[۱] نته کیم مفسر بنگ مسلکده بودر ؛ و بین التفاسیر اک زیاده بومسلک داخلنده ابراز مهارت ایدن تفسیر ، ممدوح اولور . تفسیر کشاف کی . قرآن کریم ایچون ترکیه مکمل برتفسیره احتیاج بولندیغه و یونفسیره ایله قرآنک قرآنی تقدیر قابل اوله بیله جکنه قانع اولان فکیرلرک منشأ غلطی ده بوخطه دن آکلاشیلیر . اوت ، لسان ترکی اوزرنده هنوزه هیچ بر تفسیرش یوق کییدر . لکن ، تفاسیر عربیه درجه سنده مکمل برتفسیرش اولسه اونی آکلامق ایچون محتاج اولدیفمز علوم وفنون ، عربجه سنی آکلامق ایچون لازم اولان علوم وفنوندن یک اکسیرک اولیه جفی دریش ایملیدر . بز بویمچی اولجه مستقلأ ایضاح ایشدک .

اولکی سلسله کلازمه عودت ایده لم : قرآن ، خالقک عظمتی ، مخلوقک عجربی ، خلقتده کی بدایه ، فضائلک علوتی ، مبداءک محدودیتی ، معادک دهشتی ، سبیک (وان ایس للانسان الاماسی) نظم حلیلندن شمعی برچوقلرینک اکلاذینی معناسک فوقنده اوله رق اهمیتتی تصویر ایدر .

ایشته قرآنک (بشیر) و (نذیر) نامیه ایکی بیوک صفی حائز اولسی ایچون اقتضا ایدن مذکور تصویرلره نظراً کنیدیسی بکنیمک جائز اولسه یدی لاهوتی برخطابه ، مافوق البشر برشهره بکرتیه بیلرک . هله قنه هیچ .

ینه قرآنک ، شعر ایله (و ماهو بقول شاعر) تنبیه و تیریسنه لزوم کوسترن مناسبندن ناشیدرکه تصویر مناظر خلقت اثناسنده اکثریا صور مرئییه اساس ایخاذایدلیر . مثلاً بزه ، اولدیفمز ردن ارض ، سما ، نجوم ، شمس و قمر ناصل کورینورسه اوله ججه تصویر بیورلور . بناء علیه برجودت قریبجه دورینلک ایدن کوزلرک کوردیکی کبی ارضی ، برسطح ممدود [۱] سبانی ، برسقف منبع و مسدود [۲] نجومی ، بر مصباح مشعشع [۳] نهاری ، لیلدن منزوع [۴] لیلی ، ساری [۵] شمس و قمری ، جاری [۶] صباحی ، برسکون میانه دن ، بر احتباس مخوف قانه دن صوکره متفلس [۷] — دکزک ساحل شرایسندنه بولانلرک کوره جکی و حوله — اقشام اوستی ، کونشی صویه متفلس [۸] کبی کوستر . بومیانده بولرک حقایق قیه لیک

[۱] قال الله تعالى : (والی الارض کیف — طلعت) والارض مددناها) (والارض فرشناها) .
[۲] (وجعلنا السماء سقفا محفوظا) (افلم ينظروا الى السماء فوفهم کیف بیناها وزیناها وما لها من فروج) .
[۳] (ولقد زینا السماء الدنيا بمصابیح وجعلناها رجوما للشیاطین)
[۴] و آیه اهم اللیل نسلخ منه النهار فاذا هم مظلمون)
[۵] (ولالیل اذا یسر)
[۶] (وسخر الشمس والقمر کل یجری لاجل ممی)
[۷] (والالیل اذا همست والصبح اذا تنفس)
[۸] حتی اذا بلغ مغرب الشمس وجدها تقرب فی من حنة

بولاندر اکسک دکلر . هله تافراک ، بین الدول
عجابه و متارکه کبی امور مهمده شایان اعتماد کوریلدیکی
حالده بومسئله لرده غیر کافی عد اولمشنه معجب ایدرلر .
بوده احکام شرعیه مزک وضعیتی بیلیمه مکدن ایلمی
کلن برتلاشدر [تلاشی] شریعتیزک احکامی ، ولو تر قیدن
عبارت اولان تلوانشنه تابع اولمارق هر زمانده و هر
مکانده ، مبلور بلده لردن طوتده اوج اولی برقریه ،
برچولک کنارنده ایکی کولک ایچون قوریلان برخیمه
قدرد منجمنه ، قوریمنه ، اعتسنه ، تافراسنه ، شمنده .
فرسنه و الحاصل عجزات قیدنه هیچ رینه احتیاج
مس ایتمکسنن اجرامی قابل اولقی اوزره وضع اولتمشدر .
انک ایچوندرکه شرعمن [سمعه بیضاء] نامیه یاد
اولنور .

اما حسابات نجومیه به مراجعت اولند قجه اوقات
صوم و صلاة یک طوغری برصورتده کسدریله میورمش .
نه ضرری وار ؟ مال صاحبی بوله ایستهرم ، بوله چه
قبول ایدرم دیدکن سوکره بزم وظیفه من آمین آیتش
وترده محل قلامشدر . مثلاً صوم باند (صومو الرؤیته
وافطرو الرؤیته فان غم علیکم فاکملوا العده ثلثین)
بیوریلدینی ایچون هلالی کوره بیایرسه طوتقی و بایرام
یایقی ، کوره مزسه ک شعبانی و یارمضان اوتوزده تاملامق
بورجزدرد . اما بونکله اصابت واقع اولمیه جقمش
رمضانن برکون شعبانه و یا شوالدن رمضانن کیکجک
یا خود رمضانن برکون غائب ایدیه جقمش کبی کلنور .
سده اصول مشروعه سنه تطبیقاً هر قاج کون طوتولدی
ایسه حقیقته رمضان اوندن عبارت اولمارق نه اکسک
نه فضل ، نه ایلمی نه ده کبیرد . کانه رمضان شرعی
ایله رمضان نجومی یکدیگرندن فرقیلرلر .

بتون بونله سبب عبادته اوامره حرفیا توفیق
حرکت مطلوب اولسیدر . چونکه عبادت ، مبدوک
ویارسولنک سوزنی طوتوب طوتیانی تمیز ایدیچی
برامتجان و ابتلادن عبارت اولوب آمده غنی مطلق

ایسته بیان حقیقت ایته دن زیاده عرض ایدیکن حقیقه
نه قدر باهر بروضوح ایله دلالت ایدر . فی الواقع شمس
ایله قریبند جریان ایدن برسرعت مابقیه سده شمسک
قره یتشه مابقیه شمسک حرکه محوری به حالده تصور
اولمیه سوب شمس ایله قرک عین نوعدن اولان حرکت
مرئیه لریله قابل تطبیق اولدینی کبی شمس و قرک اعماق
بی انتهای سباده سباج اولمارق کوسرتمسده کوروشن
اعتباریه نه قدر موافق ، بناء علیه نه قدر بدیغ دوشمشدر .
شمی بوقول شریفک ده سما ، حکمت قدیمه
احکامسندن اولدینی اوزره خرق و الیتامی غیر قابل
برجسم دکلده بر فراغ مجرد دن عبارت اولمق کبی
دیگر بر حکم فی به تطبیق ایدلمسنی مجوز ایتمیز .
چونکه جهان علم و معرفته قرآنک مسسک بلندی
طایندیرمق ، ارباب فیه جیلله ابراز ایتمکدن دهها نافع
اولور .

علی الخصوص که بوی احکام فیه نه قدر حائز قطعیت
عد اولمشنه صورت انتساجی ، منطوق یک تام نظریله
باقدرنی برقیاس ایله یعنی تائیک عینی استنا ولازمندن
ملزومه انتساق طریقیله اولدیفندن بحسب المنطق هنوز
خلافک طرق امکانی قیامق درجه لرینه واصل اوله .
ماشدر . فقط نه چاره که نسک اخیراً نائل اولدینی
ترقیات انجریسنده غریب و شایان استغرف برقیصه اولمق
اوزره شمدی ارباب فن آره سنده نصیاب قطعیت خبی
اوجوزلامشدر .

بویحی شمدیک بوندن زیاده اوزاتق ایسته میورز .
بوکا مناسب کوچک بردیجمن دهها واردرکه
مقدمه من اونی ده احتوا ایتمدن ختام بویه جقدر :

رمضان و شوال غرملربنک شرعا مرعی بولنان
صورت ثبوتی اوزرنه دخی اداره کلام اولمارق
بوخصوصده هر سنه تکرار ایدن ترددن قور تولمق اوزره
حسابات نجومیه ایله یا خود بریمکنده ثبوتی خبر و یرن
تلفراف ایله عمل ایدمک مناسب اوله جنی فکرند

بولان علماء کرامک تدقیقات موشکافانه لرینده آبروجه انتظار ایدرز .

مصطفی صبری

سیاست مدینه

کتاب شریعه دن حجة لله البالغه نام کتابدن مترجمدر

« سیاست مدینه » اهل مدینه ارمه سنده کی رابطه مخصوصه نك کیفیت حفظدن باحث بر حکمتدر .

بوراده مدینه دن مقصدم معنای لغویسی وجهله شهر ونصبه اولوب منازل مختلفه اربابنك بینلرنده جریان ایدن معاملات و مناسبات مخصوصه وسیله سیله بر لرینه یافلا شوق تشکیل ایندکاری هیئت اجتماعیه دن عبارتدر . بوباده مبنی علیه شـودر که مدینه تعبیر ایندیکمز جماعت مذکوره رابطه موجوده لری حسبله همان شخص واحد مثابه سنده اولوب بر جوق اجزا ابله بر شکل اجتماعدن مرکبدر .

حابوکه ترکیبی حاوی اولان هر رشیک یاماده سنه ویا شکله بر خال طاری اولمق ممکن اولدینی کی اسکا بر مرض — یعنی نوعی اعتباریله اولمامسی دها ای اولان بر حال — ویا بر سخت — یعنی پیرایه انتظامی اوله جق بر کیفیت — عارض اوله بیلیر . شو حالده انك وقایه و تدایوسی ، حفظ و تزید محتی لازم کلیر .

مدینه مذکوره بر جماعت کبری اولدیفندن دولای بینلرنده لازمه معدلتی حسن محافظه ایده بیلیمک هر زمان آرای عمومی افرا دک اتفاقیله قابل اوله مامقله برابر مخافت ظهورنده بعضیسنك بعضیسنه قارشی بر منصب مخصوصی بولمق سزین اثبث شخصیه یله نمی منکرانه قیام و تطبیق نظام ایلمسی ده امکالنسزدر . زیرا بو صورتده بر شخصك شخص آخره قارشی تحکمه یول آچیلوب

اولان معبودك کوریله جـك هیچ برایشی بوقـدر که اویشك بالاخره دیگر بر طریق وصولی کشف ایدلمش اولسون . ذاتاً هر خصوصده عینی عینه امره امتثال ایدن خدمتکار ، تعلیل ایدن ، معنی ویرن خدمتکار دن زیاده مقبول اولور . سیم عبادتده بزم یا کلهشلق ویا اکسبکک ظن ایندیکمز شیدن خالفك حاشا زبان ایتک احتمالی بوقدر . امر خارخنده ابراز اولنه حق فعالیت ایسه آمر ایله مأمور آرمه سنده مرتبه ادراکک تفاساتی نسبتنده مخاطره لیدر . مثلاً زباده جایشقانلق ایدوبده صباح نمازی اوج رکعت قلمش اولسه ایکی برینه ده قبول اولماز ، بو سبتون فاسد اولور .

شـارعك بیان بیوردینی طریق عمل مقابلنده تفرافده معمول به اوله یه جنی کی دلالت قطعیه یی حائر اولدیفندن موثوق ده دکلدر . چونکه او میدانده اولدینی ایچون غائب و غائب اولدینی ایچون مجهول بر شخصك قومانداسنه تابع بر جاددن عبارت بولندینی جهتله نظر شرعه مظهر تکریم الهی اولان انسانلرك قوت شهادتی حائر اوله ماز . اما امور دنیویه ده ، ایشمرك کبری قالمسی احتمالنه مبنی احتیاطاً بو کی آلا نه اعتماد ایددرز .

کذلک شمندوفرله یکریمی ساعتك بر مسافه یی اوج درت ساعتده قطع ایدم ییلدیکمز حالده ینه بز اونی مسافه سفر عد ایدرك بو بولجیلغمزده درت رکعتلی نماز لریمزی قصر ایدر . و رمضان ایسه اوروج طومامغه مأذون اولورز . چونکه وجهه حرکتزه بوقدر بر مدت قلیله ده وصولمزی موجب اولان تحول ، مسافه اصلیه نك آزماسی صورتیله دکلده شمندوفرک سرعتلی کیتیمی ایله حاصل اوله عارضی ، و بر سکتیه اوغرامامسی فرض اولسان اوقات آمد وشدیله مقید و موقت برشیدر . بنسأ علیه یکریمی ساعتك مسافه ینه یکریمی ساعتککدر . و آرده بولسان طاغیر ، دره لر ، کماکان باقیدر .

مع هذا بوکی نوحده مسانده اختصاص فقهبیری